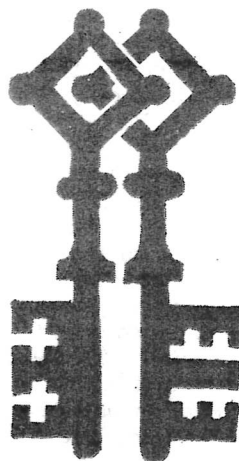
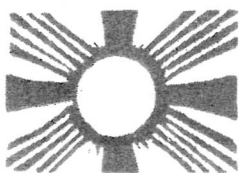
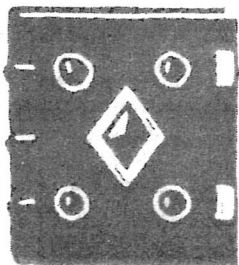

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

3/1978

Kirkens Enhed

"AT DE SKAL VÆRE EET, LIGESOM VI ER EET"

Prædiken under Messen for Kirkens Enhed. Ved
Præstekonvent i Agri Kirke 5. September 1977.

Ef. 4, 1-7 & 13-21

Johs. 17, 1a & 11-23a

Vi fejrer den Tjeneste, som Herren har sat os til: vi fejrer Mysteriet af den Frelses Begivenhed, som Herrens ypperstepræstelige Bøn staar i nærmeste Sammenhæng med: Hans Kors og Hans Opstandelse, og vi fejrer i Dag dette saare levendegørende under det særlige Skær, som Læsningerne om Kirkens Enhed lader os se det i: Noget af det mest vidunderlige af alt det, som vor hellige Tro har at byde paa: den Herlighed, som Faderen har givet Sønnen, og som Han har givet Disciplene, for at de skal være eet i Guddommens Egen fuldkomne Tre-enhed.

BOD

Og saa, dette utroligt store, uendeligt liflige og ubeskriveligt herlige, det maa vi nærme os til i Bod, i de skyldiges dystre Farve, med Angerens Taare og med Bøn om Forladelse. For mod denne vor største Herlighed har vi begaaet vor største Synd. Kristus vilde, at Hans Kirke paa Jorden skulde spejle den Enhed og Kærlighed, som Han har i Himmelen med Sin Fader; og for at tilvejebringe denne har Han helliget Sig: er gaaet ind ved Offerdøden – det er det aldeles centrale i Kristendommen, dette gælder. Og denne Enhed, som hele Verden, hele Skabningen sukker efter og ørkesløst søger at tilvejebringe ved, ja, dæmoniske, Systemer, den er kommen i Kristi Kirke, om hvilken vi da ogsaa bekender: den ene, hellige, almindelige og apostoliske. Den er det genoprettede Paradis; den er, her midt i Tidens stadige Kamp og Elendighed, trods alt Foregri-

belsen af Guds Rige, det, som er i fuld Færd med at dannes, og som skal aabenbares paa Kristi Dag. Men denne, Kristi Dag, er det jo, som vi, skyldige, allerede i Sacramentet gaar ind til, ved det, der med Rette kaldes Taksigelsens Tjeneste, - skyldige? ja, den største Vanskelighed ved Bod er vist altid at indse, den overhovedet behøves; men man bekvemmer sig heller ikke til Bod, før man ser Skønheden og Rigdommen ved et Liv uden Synd.

DE SIMPLESTE OG DE VÆRRE SYNDER

Vi kan jo let synde ved at blive gale paa de irriterende-Karle, der udgør hver vore daglige Omgivelser eller Kontaktflade. Og allerede dér har vi det frygteligt inde paa Livet; for hvad er den danske Kirke blevet for en Andegaard, hvor alle skændes med alle, hvor vort Folk ligefrem har lært at tage Bestik af, at Præster regner man med kan spilles ud mod hverandre. Meget af det har sin Grund simpelt hen i de almenmenneskelige, eller rettere: almensynderiske, taabelige Præentioner om Popularitet, Ære og egen Størhed. Disse farlige Gifte er det givet os i Herrens Kirke at kunne uskadeliggøre, fordi vi - det har ogsaa nogle af de nærmeste Søndage berørt - har faaet det, som ikke er af os selv, men af Gud; har faaet det himmelske Syn af den korsfæstede og opstandne Kristus, Guds Billede, efter Hvem ogsaa Menneskene er skabt. Kunde vi begynde blot paa dette ganske elementære Plan at leve efter Kirkens Art, saa var vi allerede begyndt at gøre Bod for de frygtelige Synder imod Kirkens Enhed, frygtelige, for det er imod Kristi, Guds, Enhed.

Men denne Synd dukker op paa uhyggeligere Maade hos dem der har lært at undgaa de simpleste og groveste Synder: Hos gode, ydmyge, inderlige og vel-lærende (saadan da) Kristne dukker det op, at man som en Selvfølgende skelner mellem, som jeg hørte det sagt forleden: Kristne, Muhammeda-

nære og - Katholikker! Tilsyneladende strejfs man end ikke af den Tanke, at man her synder blodigt mod den Enhed, som Kristus paa Sin Bortgangs Aften bad om. Det er nogle, man ikke kender; man er opflasket med, at de er værre end Hedninger. Og gaar vi til de Orthodoxe, saa kender man dem endnu mindre, og gaar vi til Æthioperne, saa er saa at sige det eneste, danske "Theologer" lærer om dem, at de er forstenede, halvt hedenske. Bare ikke vi bor i Glashus! Med den Maade, Flertallet af danske døbte er kristne paa! Med den Maade, Flertallet af danske Præster fungerer paa! Det fremgaar af deres egne Ord, af de Tanker, der kan komme op iblandt os. Netop ikke hos daarlige Folk, men hos gode og fromme Folk, der vitterlig har Sans for væsentlige Tros-Sandheder, Folk, som gerne vil kalde sig selv konservative Theologer. Her i vor Provins af Kirken: at ville have et virkeligt eu- charistisk Liv, at lægge Vægt paa rette Bisper- og Præstevielser, at se noget i Sacramentets ydre Skikkelse, det har længe været et alt for optimalt Ønske for de fleste. Men nu gaar det jo med Daaben ligesom med Ægteskabet: Du kan da godt leve i dets Fællesskab inden - det er den danske Maade at lave Kirkeskik paa: Først gør man noget uden at tænke over det, og saa laver man Teorier fra fait accompli bagefter. Det hele er jo ligegyldigt: Skrifttemaalet er ligegyldigt - Begrundelsen kender I -; Messen er ligegyldig - man kommer aldrig til den, eller siger, det er en anden Form for Ordet -; Konfirmationen er ligegyldig - det er lettest for Præsten at opfatte den saadan -; Daaben er ligegyldig - man kan vel være god nok foruden den -; Bønnen, den er ogsaa hvorfor dog ikke? - selvfølgelig ligegyldig. Tænkeevnen er forsvunden fra vor Kirke; der er gaaet Tankesvind i den (som C. B. siger), og det hele sejler i Tanke-tomhed. Det vilde være rart ikke at være om Bord i den Baad; men nu er man om Bord i den. Og denne lille

Gren af Kirken er stiftet som en Kirke, har i Princippet dens Kendetegn, men er bare saadan sivet nedad. Vil nogen have Kærlighed til at gaa i Gang under aldrig saa beskedne, ukendte, maaske miskendte Forhold, med at bede og leve den op til Overfladen?

Fejlen ligger i Kirkesynet. Man har ment, det var nok at "forkynde"; man har forkyndt sandt og godt - ja, nu er ogsaa det flosset i Kanten; men det maatte det blive, fordi man ikke har set det i Sammenhæng med liturgisk Handling: man har ikke troet paa de Ritualer, man selv stod og sagde; man har ikke taget dem efter Paalydende. Man har ment, at Kirken var bare et Budskab og ikke et Samfund eller et Fællesskab; man har ikke set, at det drejer sig om de troendes Delagtiggørelse i Kristus, ja Lige dannelse med Ham, efter Dødens og Opstandelsens Frelsesmysterium, i Gudstjenesterne og i alt, hvad vi rører ved, i hver en Trævl af os; kort sagt, med eet Ord: Gudsbilledet. Og derfor rager de andre Kristne os ikke; derfor føler man intet Fællesskab, endsige finder Glæde ved at opdage, hvordan den ene, store Tradition er naaet ud i alle Kirkens ægte Grene - og maaske bedre i nogle af de andre end i vor! Det interesserer overhovedet ikke, og er det ikke den værste Synd? Ham, jeg gider være gal paa, interesserer mig dog; men kristne Brødres og Søstres Tro, Gudstjeneste og Liv er man paa Forhaand færdig med. Det er Kirkesplittelsens Gift, Deformationens Gift, og mere end vor hjemlige Forgiftning, mere end Vestens indre Sprængning, den er ogsaa det store Skisma mellem Øst og Vest.

De andre Kirker - de har hver sin Ballast af Svigten i deres Folk at slæbe paa, som vi har vor, - og de har deres mægtige Inspiration for os at lære af; om ogsaa vi har vor, vil først opdages, naar vi ikke mere er os selv nok. Men vi har jo de bedste Muligheder nu, med alle vor Tids Ferierejser. Kan Danskerne lære Vindrikning i Sy-

den, og skal det blive til andet end materialistisk Druksutteri, saa kan de vel ogsaa lære Kirkeliv, ja Kærlighed til Gud. De andre Kirker, nogle af dem er blevet tromlet ned af Tyrker, andre er i Færd med at blive det - eller mon? - af Kommunisten. Meget tyder paa, de er de bedste; de er naaet helt til Martyriets Ære. Men vi - Herren er os naadig - fantastisk Taalmodighed - vi bestaar endnu som en Rest fra den store Statskirkens Epoke, og det manglede bare, Kirken ikke er Statskirke: gennemsyrrer hele det offentlige Liv, at et Rige officielt med sin af Kirken kronede Monark i Spidsen bøjer sig for Ham, Der er Kongernes Konge. Men dette er vor stadigt degraderede Folkekirke jo nærmest bleven en Parodi paa. Dog faar vi Lov at have det rart og let - Gud veed, hvor sløje vi er, der behøver at begynde helt med de mest elementære Begyndelsesgrunde.

DET KATHOLSKE

Det er det katolske, det drejer sig om, og som behøves, ikke som et Skældsord mod uønskede Personer i Folkekirken, ikke som noget at overlade de romersk-katolske alene at tage Patent paa, men som det, der staar i Trosbekendelsen; siig "almindelig", hvis I hellere vil holde jer til den Oversættelse, vi i mange Aar har brugt, bare Sagen er den samme - men er den det?: det altomfattende: Kirken til alle Tider, efter og før Reformationen; Kirken paa alle Steder: Syrere og Grækere og Romere og Anglikanere, selv Lutheranere, og hvad der nu ellers kan være. Men saadan paa det jordiske Plan, fordi det er begrundet i et andet og højere: det himmelske: Kirkens helliges Samfund med alle dem, der er naaet videre i Kristusmysteriet end nogen af os og i Delagtigheden med Ham. Ja, Kirkens baade Enhed og Spændvidde ud mod hele Universet er begrundet i Ham Selv, den Treenige. At finde det altafgørende: at høre til i denne Sammenhæng, det er at være

katholsk, almindelig Kristen.

Men det er ikke Masserne, der bestemmer, hvad det er; det er ikke Magthaverne, ikke Demokratiet, ikke Opinionen. Det, der gør katolsk Kristendom, er selve Trosindholdet, om det virkelig er altomfattende: i Menne-skesynet, i Guds Aabenbaring, den hele Sandhed, den hele Skrift, den hele ægte Tradition. Det har sine skriftlige Udtryk i den udelte Kirkes økumeniske Koncilier – derfra har vi Trosbekendelserne! – og i alt, hvad dermed overensstemmer: i Kirkefædre, i Liturgi, ja i hele det kristne Liv. Det kan ikke udtømmes af Formuleringer; det er en Mentalitet – til syvende og sidst, fordi det er – antydningvist sagt! – en aandelig Virkelighed. I den kan rummes vidt forskellige Menne-sker, ja, det maa der, hver med sit Omraade og Udsyn; men de knyttes sammen i noget, som er større og bedre end deres eget, en Enhed, som de ikke selv har lavet, men som danner dem. Under de stadige Brydninger har de Chancer – hvis de bruger dem – for at slibes af og dannes ifølge Kristus. Men Enheden er ikke et Kompromis; for saadanne har en Tendens til at bygge paa et Minimum. Enheden er udelukkende mulig paa den fuldstændige Sandheds Grund, der ifølge sin Art kan rumme alle. Den, der har Sans for denne Enhed, ser, hvordan forskellige Stemmer og Betoneringer klinger sammen, og kan derfor ogsaa glæde sig over deres Forskellighed. Sektereren derimod, han har altid en Del af Sandheden, men afviser andre; finder altid Modsætninger mellem Troens forskellige Sider.

Vi skal være, som nogle tyske, "lutherske", "højkirkelige" har sagt: Vi har ingen katolske Tendenser; vi har en katolsk Lidenskab. Har man først set dette Syn af den altomfattende Kirke, saa bliver det det, der driver en fremad. Men det bliver samtidig en Lidelse; for hvordan være Kirke, naar Enheden er brudt? Naar vi har krænk-
ket Kristus Selv, Hans Legemes frel-

sende Mysterium. Vi kender kun Sandheden ved at være en Del af hele Kirken. Det stiller Spørgsmaalet om Ægtheden af vor egen Kirke og vor egen Tro. Den nagende Uro vil blive ved at være der, indtil en Time, som kun Herren kan se, men som end ikke Han kan fuldbyrde, uden vi vil! Det er et enormt svært Arbejde; det er ikke et Smaaprojekt, vi kan se nogen Løsning paa; men det er noget, som vi dog kan være med i: ved Sindets Forvandling, ved at søge Sammenhængene ud over Grænserne, ved at turde give os over i det, og selv give det Kød og Blod. Og det skal gøres her, hvor vi er, og saa vidt det staar til os, uden at være bange, uden angstelig Skelen til, hvor meget man nu kan faa den og den Gruppe til at nedsvælge – ved saadan at skære det ned plejer man at kvæle enhver katolsk Inspiration i dette Land. Vær viss paa, at skal nogen trækkes af Sted i Tøjret som Køer ad en aldrig saa pædagogisk veltilrettelagt Bane, saa vil de før eller senere stemme imod. Nej, "ukirkelige" eller "kirkelige", hele Båndet trænger til at omvende sig! Katholsk Fornylse kommer først gennem en Omvendelse: at man ser det som en Aabenbaring af noget saa vidunderligt, at det faar ens hittidige Tilværelse til at blegne, og man selv kommer og søger og presser paa for at lære dette forjættede, skønne Land at kende. Indtil da maa – om saa skal være – aldrig saa faa "gaa ud i Ørkerne" og opleve, som det berettes om Herren Selv: De undrede sig over Ham og gik bort. Sandheden har nemlig den Fordel, at den behøver ikke lave Reklame for sig selv; den skal de, der laver Rabalder over den, nok skaffe den gratis.

At indleve sig i den gamle, katolske, orthodoxe Tro, det bliver ikke nogen kedelig Tilværelse; men allerede afsløres blot den første Begyndelse af Glæden. Hvilken Overraskelse vil saa ikke Herligheden blive – om ogsaa I og jeg kan stedes did – hos Gud Fader, Søn og Helligaand, som er højlo-

vet fra første Begyndelse, nu og i al Evighed. Amen.

Olé Fr. Stjernfelt, Tårnby

Tro, dåb og Åndsdåb

I. BEGREBSFORVIRRING OMKRING SPØRGSMALET: HVORDAN BLIVER MAN EN KRISTEN?

NÅR man indfører et begreb fra én begrebmæssig sammenhæng i en anden, afstedkommer det begrebsforvirring og som følge deraf usikkerhed og misforståelser. Det er netop det, som er sket med den karismatiske fornyelses indførelse af begrebet "dåb i Helligånden" fra en pinsemenighedssprogbrug i de gamle kirkers sakramentale sprogbrug. Det har medført usikkerhed i spørgsmålet om, hvordan man bliver en kristen, og gjort det svært for den karismatiske fornyelse at formidle kernen i sit budskab til mange kristne i f. eks. en luthersk eller katolsk sammenhæng.

De forskellige kirker har forskellig måde at svare på, når de skal gøre rede for den proces, igennem hvilken man bliver kristen eller medlem af Kristi legeme. Lad os i korthed se på tre forskellige traditioner: luthersk, katolsk og pinsemissionsk.

Den lutherske kirke hævder, at dåben "er nødvendig til frelse, og at Guds nåde tilbydes gennem dåben". Dåben er nemlig et bad til genfødsel ved Helligånden. I følge dåbsritualet af 1912 giver dåben "Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv"; dåb og åndsmeddelelse kan altså ikke skilles; det er én handling, én begivenhed. Men dåben har sin fortsættelse i et liv i stadig bod, hvor mennesket vender tilbage til sin dåb; den gamle Adam i os skal druknes ved daglig anger og bod, for at ogsaa daglig et nyt menneske kan opstå. Troen er så-

ledes ikke en betingelse for dåbens gyldighed, men tillid til Guds Ords løfte, som blev givet i dåben; troen støtter på dåbens gave, fordi den er Guds eget værk. Den lutherske kirke kræver dåb af børn af kristne forældre, "for at de ved at frembæres ved dåben for Gud kan blive taget til nåde af Gud". Der er ingen principiel forskel på barne- og voksendåb, selvom Folkekirken idag har to lidt forskellige ritualer. Dåben foregår ved overøsning. (Fremstillingen bygger bl. a. på den Augsburgske Bekendelse art. 9 og Luthers Lille Katekismus).

For den katolske kirke er omvendelsen dåbens forudsætning, og "omvendelsen besegles ved dåben". Dåben er således troens sakramente, idet Gud ved dåben "genføder dem, som tror på Kristus til et nyt liv" (jfr. Ad Gentes § 15). "I dåben borttager Kristus alle synder og syndestrafte og skænker os nådens liv og mange andre nådegaver", ja dåben er "det nødvendige sakramente", fordi Jesus sagde, at ingen kommer ind i Guds rige uden at genfødes af vand og Helligånd. Men hermed er initiationen (=den proces og de handlinger, hvorved man bliver en kristen) ikke fuldført: "Alle døpte skal have del i Helligåndens nådefylde, som Kristus den første pinsefest skænkede sin kirke. Derfor har Kristus indstiftet firmelsens sakramente". Firmelsen hjælper den troende til at bekende troen, kæmpe udholdende mod frelsens fjender og vinde verden for Gud. Med denne forståelse af initiationen bliver den voksnes initiation paradigmet for al initiation: omvendelse, så katekumenat (oplæring i troen), så dåb og firmelse. Dog må

dåben ikke forholdes de små, eftersom de døbes på selve kirkens tro, der bekendes af forældre, faddere og andre tilstedeværende. Den katolske kirke har to forskellige ritualer for henholdsvis voksne og børn, idet voksne tilspørges om troen ved dåben, mens det ved barnedåb er forældrene, der tilspørges. Ved voksen-initiation kan den døbte salves med olie (firmes) straks efter dåben, mens firmelsen for barnedøbte udskydes til en senere alder. Dåben kan ske ved neddykning eller overøsning. (Fremstillingen bygges bl. a. på Katolsk Katekismus, udgivet af Bispedømmet København 1958).

Den forståelse af initiationen, som vi møder i pinsebevægelsen, kan samles i dette: Forudsætningen er "en klar frelsesforkyndelse. Vi tror, at Guds nåde er åbenbaret til frelse for alle mennesker. For at få del i den må vi omvende os og tro på Jesu forsonende død på Golgata". Omvendelsen er initiationens første led, men den, der således er kommet til troen på Jesus, må i lydighed mod hans befaling lade sig døbe i vand. Nu gælder løftet om Helligåndens gave, som modtages gennem dåben i Helligånden, som er en fra vanddåben adskilt handling.

"Desuden tror vi, at Gud vil døbe de troende med Helligånden, så de taler med nye tunger – ligesom den første menighed. Apostlenes Gerninger viser os klart, at Åndens dåb i den første menighed var en speciel oplevelse efter frelsen". Gennem dåben tillægges man en menighed, og her stræber man efter, at Åndens gaver må være virksomme. Kun troende døbes, og dette udelukker for pinsebevægelsen spædbørnsdåb. Dåben i vand sker ved neddykkelse. (Fremstillingen bygger på Pjece-serien "Sandheden", særlig pjece med titlen "Pinsebevægelsen"). 1)

I en luthersk sammenhæng virker det anstødeligt, når det fra pinsebevægelsen hentede udtryk "dåb i Helligånden" benyttes, for dåben var åndsmeddelelse; derfor opfattes talen om "åndsdaab" som et krav om gen-dåb.

Der er kun én dåb, og kun én Helligånd at modtage. Dog er dåben ikke en handling, der er overstået en gang; for Luther er dåben en "daglig klædning, hvori han (enhver døbt) altid skal vandre, så han altid lader sig finde i troen og bærer dens frugter, lader det gamle menneske knække og det nye vokse" (Store Katekismus).

Det er svært for den lutherske kristne at forstå intentionen i pinseudtrykket "åndsdaab", fordi han er hæmmet af det reformatoriske opgør med gerningsretfærdigheden, som Luther mente at finde hos gendøberne og sværmerne, men også i den katolske forståelse af bodens sakramente, som han mente var en anden gernings-dåb. På denne baggrund og med denne arv er den lutherske kristne skeptisk overfor alt, der lyder katolsk eller anabaptistisk-sværmerisk. Og det gør udtrykket "dåb i Helligånden", når det med den karismatiske fornyelse introduceres også i lutherske menigheder. 2)

II. NOGLE BIBELSKE VIDNESBYRD OM MENNESKER, DER BLEV KRISTNE.

LUKAS beretter i Ap.G. om en række omvendelser, men før alle beretningerne møder vi i Peters pinsetale den første belæring om, hvordan man bliver en kristen: Ap. G. 2, 36-39. Følgende elementer indgår ifølge Peter i initiationen: a) Guds kald: forjættelsen gælder "så mange som Herren vor Gud vil kalde"; b) tro på Jesus ifølge det forkyndte ord: det af Peter forkyndte ord om Jesus "stak dem i hjertet, og de spurgte: Hvad skal vi gøre?" c) omvendelse; d) dåb til syndernes forladelse; og e) Helligåndens gave. Helligåndens gave fremtræder som det, hele initiationen stiler imod; når de har omvendt sig og ladet sig døbe, så skal de få Helligånden som gave. Men alle elementerne hører sammen i én proces, igennem hvilken man bliver en kristen.

Spørgsmålet er nu om disse elementer rent faktisk optræder i de af Lukas nævnte omvendelses-historier.

Begivenhederne i Samaria: Ap. G. 8, 5-17. Filip prædikede ordet, og skarerne kom til tro på Jesus (b), og de erfarede helbredelse (c) – et element, der ikke nævntes af Peter, og de blev døbt (d), men Helligånden var ikke faldet på dem, og først efter nogen tids forløb kom apostlene og lagde hænderne på dem, og de fik Helligånden (e); en sådan forsinkelse af åndsmeddelelsen var ikke omtalt af Peter pinedag. Vi lægger mærke til, at åndsmeddelelsen sker ved håndspålgelse, og at den ledsages af et ydre tegn, som ikke defineres nærmere (f). 3) Teksten benyttes af den katolske kirke som begrundelse for firmelsens

meddelelse ved biskoppen på et senere tidspunkt end dåben og af pinsefolk og nogle "karismatikere" som bevis for en åndsdaab forskellig fra dåben i vand.

Kornelius' hus' dåb: Ap. G. 10, 1-11, 18. Kornelius fik et budskab fra Gud ved en engel (a). Peter kom til ham og forkyndte ordet, og det er vel underforstået, at han troede ordet (b). Midt under Peters prædiken faldt Helligånden (e), og de talte i tunger (f), og det var for Peter et tegn på, at de skulle døbes i vand (d).

Johannesdisciplenes dåb ved Efesus: Ap. G. 19, 1-6. Måske kan vi forstå Johannesdåben som disses omvendelse eller bodfærdighed (c), men da Paulus forkyndte for dem, at Jesus var den, som Johannes havde peget på, kom de til tro på

Pinsetalen	Samaria	Kornelius	Johannes-disciplene
(+)			Johannes-dåben; bodfærdighed? (c)
Guds kald (a)		Guds kald (a)	
Tro på Jesus (b)	Tro på Jesus (b)	Tro på Jesus (b)	Tro på Jesus (b)
	Helbredelse (g)		
Omvendelse (c)			(+)
Dåb (d)	Dåb (d)	+	Dåb (d)
+	+	Helligåndens gave (e)	+
	+	Tungetale (f)	+
	EN TID GÅR:		
Helligåndens gave (e)	Helligåndens gave (e)	+	Helligåndens gave (e)
	Ydre tegn (f)	+	Tungetale og profeti (f)
+	+	Dåb (d)	+

Jesus (b); de lod sig døbe med den kristne dåb (d), og Paulus lagde hæn-derne på dem, og de fik Helligånden (e), og de talte i tunger og profeterede (f). Bemærk, at Johannes-dåben ikke gør det ud for en kristen dåb, og at det er Helligånden, der afgørende adskiller den kristne initiation fra den dåb, Johannes døbte med; Paulus spørger: "Fik I Helligånden, da I kom til troen?"

Da de svarer benægtende, ved Paulus, at de ikke er kristne; de er ikke døbt med den kristne dåb. Bemærk også, at åndsmeddelelsen følger umiddelbart efter dåbshandlingen uden opsættelse.

Peters belæring og de tre omvendelses-beretninger viser altså fire mulige initiationsforløb, som vi vil sammenligne for at se, om de har noget til fælles. + betyder, at et element, som forefindes i det ene forløb, også forekommer i et andet, men på en anden plads.

Det er et væsentligt anliggende for Lukas at vise os forskellige omvendelsesforløb, for derved har han kunnet vise os, hvor dynamisk et møde med Guds kraft den kristne initiation er, og hvor personligt Jesus møder enhver ved Helligånden. 4) Lukas vil ikke argumentere for et bestemt initiationsforløb, men hævder, at den kristne initiation intet andet er end Guds frelsende møde med mennesker. I dette møde er der dog tre uundværlige elementer, som vi møder i Peters pinsetale og i alle tre beretninger: troen på Jesus, der synes at være en forudsætning for hele initiationen; dåben i vand; og Helligåndens gave. Lukas synes også at hævde, at intet af initiationens elementer kan stå alene som udtryk for hele initiationen; kun hvis tro, dåb og Helligåndens gave alle er indeholdt i initiationen, kan et menneske siges at være blevet en kristen eller medlem af menigheden som Kristi legeme.

Peters pinsetale fremhæver hele omvendelsesprocessen som et sammenhængende forløb, der skal give mennesker del i frelsens tidsalders store gave: Helligånden. Og dette de-

monstreres i praksis i beretningen om Johannesdisciplenens dåb, hvor hele initiationen finder sted på én dag som en sammenhængende kæde af handlinger. Men det centrale i beretningen er Helligånden; uden Ånden ingen kristen initiation, ja omvendelse og dåb er utænkelig uden Helligåndens gave, og derfor var Johannesdåben ikke kristen dåb.

Den samme tankegang ligger bag den usædvanlige beretning i Ap.G. 8 om dem, der i Samaria var kommet til tro på Jesus. De var døbt i Jesu navn, men Helligåndens gave havde ikke fundet sig et udtryk i deres liv; det var unormalt! Deres initiation var ufuldendt, og derfor måtte den fuldendes, omend forsinket, ved apostlenes håndspålgelse. Beretningen viser, at Helligånden ikke kan undværes, hvis et menneske skal blive eller være en kristen. Men Lukas ønsker ikke at legitimere en udskydelse af åndsmeddelelsen til et senere tidspunkt end omvendelse og dåb, sådan som katolsk og pinsemissionsk teologi for mig at se synes at lære det; Lukas fremhæver derimod at dette var et unormalt tilfælde derved, at Helligåndens gave ikke kom til udtryk i umiddelbar forbindelse med omvendelse og dåb. Men vi lærer dog, at en ufuldstændig initiation kan fuldendes på et senere tidspunkt uden at en ny dåb i Jesu navn finder sted. 5)

Også Ap.G. 10-11 viser os Helligåndens centrale stilling i initiationen, idet Helligånden udgydes uden videre over Kornelius' hus, mens de i tro (?) modtager Peters ord. Helligåndens gave, som her kommer til udtryk i tungetale, viser Peter, at Jesus vedkender sig dem som kristne, og derfor beordrer han dem døbt. Helligåndens gave fremtræder altså som initiationens afgørende indhold; ved Helligåndens udgydelse godtgøres mennesker at være kristne, for Helligånden er et kristent menneskes kendetegn, men ikke desto mindre mener Peter, at dåben i vand skal foretages; den kan ikke undværes,

fordi den er det formelle og ydre udtryk for indlemmelsen i Kristus, tilhørsforholdet til Jesus.

Peters tale pinsedag er altså et dækkende udtryk for initiationens indhold, selvom Gud på dynamisk vis kan gribe ind og griber ind på en personlig måde i ethvert menneskes møde med sig. Initiationens mål er imidlertid altid ét og det samme: Helligåndens gave! Med Helligånden gives nemlig alle endetidens gaver: syndernes forladelse, barnekår, evigt liv, åndsudrustning: tungetale og profeti og/eller andre nådegaver. Ifølge Lukas er det normale altså, at den, som kommer til tro på Jesus gennem evangeliets forkyndelse, straks lader sig døbe for at modtage frelsens gave: Helligånden. 6)

Således står katolsk og pinsemissionsk teologi stærkt forankret i Ap.G., når de hævder, at dåben følger omvendelsen, men de står svagt, når de tenderer til at skille dåb og åndsmeddelelse. Den lutherske teologi er i overensstemmelse med Skriften, når den knytter dåb og åndsmeddelelse sammen i én handling, men svagt i sin øjeblikkelige tendens til blot at lade troen være dåbens fortsættelse og ikke også dens forudsætning – i alt fald i den folkekirkelige form, hvor spædbarnsdåben gøres til en forkyndelse af Guds forekommende nåde, der senere kan modtages i tro.

III. TRO, DÅB OG HELLIGÅND I LUTHERSK LITURGI.

JEG tilstræber ikke i det følgende en fuldstændig redegørelse for luthersk dåbsforståelse, men vil tage mit udgangspunkt i to danske, lutherske dåbsliturgier.

De to dåbsritualer er 1) dåbsritualet fra det dansk-norske kirkeritual af 1685, i udgaven Kiøbenhavn 1761. Dette ritual bygger på Luthers Taufbüchlein af 1526. 2) Dåbs-

ritualet af 19. juli 1912, som findes i biskoppernes vejledning i Den danske Folkekirkes gudstjenesteordning fra 1949.

1685-ritualet indledes med en eksorcisme, idet præsten siger: "Far herud du urene Aand, og giv den Hellig Aand rom. Der paa gjør han Kors over Barnets Ansigt og Bryst og siger i det samme: Annam det hellige Korsses Betegnelse baade paa dit Ansigt og paa dit Bryst". Bemærk, at denne udryddelse af den onde ånd for at gøre plads for Helligånden mangler i 1912-ritualet, men at korstegningen er rykket hen lige før tilspørgslen om troen på den anden dåbsseksorcismes plads.

Derefter følger to bønner i 1685-ritualet:

"O Almægtige ævige Gud, vor HERres JEsu Christi Fader, jeg raaber til dig over denne Tienere (...) nævner Barnet (Børnene) som beder om din Daabes Gave og ved den aandelig Igenfødsel begærer din ævige Naade. HERre tag hannem (...) til dig, og som du haver sagt, beder, saa skulle I faa, leder, saa skulle I finde, banker, saa skal eder oplades, saa giv nu denne (...) som beder dine Gaver, og oplad Døren for hannem (...) som banker, at han (...) kunde faa den ævige Velsignelse i dette himmelske Bad og dit Rige, som du haver os allesammen lovet og tilsagt formedelst vor HERre JEsu Christum. Amen".

Bemærk, at barnet forudsættes at bede om dåbens gave; barnet forudsættes altså at have en tro på Jesus! eller i det mindste et ønske om Guds velsignelse. I 1912-ritualet genfindes denne bøn kun i ritualet for voksnes dåb.

Den anden bøn fortsætter efter en længere indledning:

"Vi bede dig ved den samme din grundløse Barmhertighed, at du vilt naadeligen see til denne din Tienere, (....) (nævner Barnet) (Børnene), og med en ret Tro udi Aanden hannem (....) begave, at ved dette Salligheds Bad maatte drukne og undergaa alt det som hannem (....) af Adam er

medfødt, og han (...) selv giort haver, og at han (...) maatte skilles fra de vantro Menneskers Tal, og blive bevarer i den hellige Christenheds Ark, altid brendende i Aanden, glad i Haabet, tiene dit Navn... o. s. v."

Her bedes altså om, at Gud vil skænke barnet en ret tro, sådan at den gamle Adam i barnet druknes sammen med dets egne synder, og at Gud vil udskille det fra verden og give det dets plads i menigheden. Barnet betragtes altså ikke som syndfrit; det behøver som ethvert menneske tro og dåb for at frelses fra den evige fortabelse.

Herefter følger endnu en eksorcisme og Mark. 10 om de små børn læses, og Fadervor bedes under håndspålgelse. Så træder den, der bærer barnet, hen til døbefonten, og præsten siger de ord om Gud, der bevarer din indgang og udgang, som ellers i 1912-ritualet er føjet til håndspålgelsesbønnen efter dåben.

Derpå spørger præsten ifølge 1685-ritualet om barnets navn, og der følger en tredelt tilspørgsel om forsagelsen og en tredelt tilspørgsel om troen, hvortil føjes spørgsmålet: Vil du paa denne Tro være døbt? Dette svarer ligesom den efterfølgende dåbshandling med tre gange overrøsning i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn til det nugældende dåbsritual.

Efter dåben sætter præsten kristenheden på den døbtes hoved, et led som mangler idag og som formentlig er en rest af iklædningen med hvide klæder efter dåben som et ydre billede på retfærdiggørelsen.

Endelig følger bøn under håndspålgelse, som er det eneste, der i Folkekirkens tradition kan gøre det ud for åndsmeddelelse ved dåben: "Den Almægtige Gud, vor HERres JESU Christi Fader, som dig nu haver igienfødt formedelst Vand og den Hellig Aand, og haver forladt dig alle dine Synder, han styrke dig med sin Naade til det ævige Liv! Amen! Fred være med dig! Amen!" Herefter følger fadder-tiltalen.

1912-ritualet skal ikke gennemgås i detaljer, da det er kendt af bladets læsere eller kan læses i Den danske Salmebogs tekst- og bønnebog.

1912-ritualet har fået en anden indledning, nemlig hilsenen fra 1. Pet. 1, der står som en overskrift over dåbshandlingen: der sker nu en ny fødsel til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse. Men så er til gengæld eksorcismen forsvundet – og dermed har kirken mistet den handling i dåben, der udtrykker overgangen fra den af Satan dominerede verden, som barnet efter kødet fødes ind i, til den verden, Jesus er herre i, idet Jesus i den eksorcismen ledsagende korstegning gør krav på dette barn fra Mørkets rige som sin ejendom. Dette er en afsvækelse af den lutherske forståelse af barnets syndighed og dermed dets tilhørsforhold til Satan; og det skyldes vel en barne-uskuldigheds-sentimentalitet blandet med en afvisning af, hvad man har anset for middelalderlig overtro.

De to bønner fra 1685-ritualet er nu erstattet af en bøn, som udtrykker, at vi i dåben bliver Guds børn og får Helligånden som gave; med Helligånden følger syndernes forladelse og det evige liv. Dette er særdeles væsentligt, for nu understreges det, at initiativens indhold er Helligånden, som er endetidens gave, og som rummer al den velsignelse, der hører Jesu herredømme til. Dette er en væsentlig nytestamentlig sandhed om dåben, men desværre forsvinder samtidig et andet ny-testamentligt motiv, nemlig troen som forudsætning for dåben, sådan som det udtryktes i den første af 1685-bønnerne: Barnet beder om dåb, barnet tror, derfor døbes det på sin tro. Ifølge 1685-ritualet var dåben trosdåb, men dette fortønes nu. Den sidste antydning af, at barnets tro og ønske om dåb forudsættes, er bevaret i tilspørgslen angående forsagelsen og troen. Denne sidste rest er imidlertid truet fra grundtvigsk-tidehvervske kredse med biskop Dons Christensen i spid-

sen, idet man vil afskaffe tilspørgslen. 7) I ønsket om at understrege Guds nådestilsagn i dåben forvandles dåben da fra at være troendes-dåb som i ritualet af 1685 til at være ikke-troendes-dåb hos biskop Dons Christensen; men 1912-ritualet er på dette punkt et skridt henimod dette, at barnedåben bliver ikke-troendes-dåb.

ER FOLKEKIRKENS DÅBSPRAKSIS I OVERENSSTEMMELSE MED DET NYE TESTAMENTE OG DEN REFORMATORISKE ARV?

ER dåb i Folkekirken en fuldstændig initiation, der meddeler Helligåndens gave og dermed børnekår hos Gud, syndernes forladelse og det evige liv, kraft til tjeneste o. s. v. ? Er den folkekirkelige dåbspraksis virkelig en genfødsel af vand og Ånd til et helt nyt liv i Kristus?

Hvis vi skal tage 1912-ritualet på ordet, så er det Folkekirkens forståelse, at dåben er en ny fødsel af vand og Helligånden, og Helligånden nævnes som dåbens gave. Den, der beder ritualets ord i tro, forventer altså dermed, at Gud virkelig giver disse gaver, som han lovede i sit ord: Helligånden som gave efter en ny fødsel med vandet som det ydre tegn. Det er i hvert fald, hvad bønnerne forudsætter. Set med troens øjne vidner Folkekirkens ritual altså om, at her gives en fuldstændig initiation, hvori den døbte får frelsens tidsalders gave: Helligånden. Og dog er der som nævnt en ting, som fortønes – ja i visse kredse bestrides: troen som dåbens forudsætning. Tendensen i Folkekirken er et syn på dåben som "en forkyndelse af Guds tilsagn til mennesket"; således hævder biskop Dons Christensen, at dåben ikke er afhængig af en af mennesker præsteret og bevidst tro, men at mennesket i dåben møder Guds nådestilsagn. 7) Dermed er troen ikke længere en forudsætning for dåben, men alene en følge deraf, et svar på dåbens

forkyndelse af Guds nåde. Det er derfor symptomatisk, at 1912-ritualet trods alt kun ved voksendåb beder den bøn, som kirkeritualet også bad ved barnedåben: "Jeg råber til dig over denne tjener, som beder om din dåbs gave og ved den åndelige genfødsel begærer din evige nåde". Men kun når troen forudsættes, er dåb gyldig initiationshandling i nytestamentlig forstand – det gælder også Folkekirken, så meget mere som det var et hovedanliggende for den lutherske reformation at sammenholde tro og dåb.

I kraft af forjættelsesordet og Jesu befaling er dåben Guds gerning. "Men Guds gerninger er frelsende og nødvendige til salighed, og de udelukker ikke, men kræver tværtimod troen; thi uden tro kan man ikke fatte dem. Thi der- ved, at du lader dig overrøse med vand, har du endnu ikke modtaget dåben, således at den gavner dig noget. Det bliver dig først til gavn, når du lader dig døbe i den tro, at det sker efter Guds befaling og ordning og i Guds navn, for at du i vandet kan modtage den forjættede salighed. Nu kan hverken hånden eller legemet gøre dette, men hjertet må tro det" (Store Katekismus). Troen er altså et hovedstykke i dåben ifølge Luther. Men dåben er ikke afsluttet med selve dåbshandlingen; Gud giver ganske vist alt i sit løfte i dåben, men det skal også modtages i sin fylde gennem et helt nyt liv. "Derfor har enhver kristen hele livet igennem nok med at lære og øve sig i angående dåben; thi han har altid nok at gøre med at blive fastere i troen på, hvad den tilsiger og bringer, nemlig sejr over døden og Djævelen, syndernes forladelse, Guds nåde, den hele Kristus og Helligånden med hans gaver" (Store Katekismus). Troen ledsager dåben, troen er dens forudsætning, og troen gør fortsat dåbens gaver nærværende i den døbtes liv.

Men hvis dåb af spædbørn skal være ret dåb, kan der heller ikke gælde an-

det her, og derfor var det, at bønnerne i 1685-ritualet forudsatte, at barnet begærer dåb, og derfor bedes der om, at Gud i sin nåde ser til barnet og giver det en ret tro ved Ånden, så at det i dåben kan modtage Guds gave til frelse.

IV. TRO OG SPÆDBARNSDÅB OG DÅBENS LIV.

I EN pjece fra Pinsevækkelsen påstås det, at børn ikke kan have en personlig, bevidst tro på Gud, og i en kommentar til Ap.G. 2, 13 hedder det således: "De, som tog imod ordet, lod sig døbe. Spædbørn kan hverken tage imod eller lade sig døbe. De 'tvangsdøbes' uden egen viden og uden eget valg". 8) Også Peder Højens studierapport fra Det økumeniske Fællesråds Dåbsgruppe 1977 definerer troen på en sådan måde, at det udelukker barnets tro som forudsætning for dåben såvel som en stedfortrædende tros gyldighed. 9) Men opereres der ikke her med et for snævert trosbegreb, som har sin rod bl.a. i vækkelsernes overdrevne individualisme? Hvis troens tilstedeværelse er betinget af en formuleret bekendelse, bliver troen indsnævret til at være en fornufts- eller viljessag; troen har da kun at gøre med, hvad vi har lært; troen er en akcept af det hørte og lærte; og det kan spædbørn naturligvis ikke – og heller ikke dybt åndssvage! Denne forstandsmæssige trosforståelse har gjort det vanskeligt for Folkekirken at tale om børnenes tro, så at nogle f.eks. vil tilspørgslen i dåben til livs, så at dåben bliver en ikke-troendes-dåb i modstrid med Det nye Testamente.

Hvad er tro? Og kan børn have denne tro? Tro er menneskets kærlighed til Gud, men medens Guds kærlighed (agape) er "så absolut spontan og helt igennem umotiveret, som den fremtræder ved Jesu kors", er menne-

sket i sit forhold til Gud "aldrig spontant; mennesket er ikke et selvstændigt centrum. Menneskets kærlighed til Gud er altid kun et svar". Menneskets kærlighed til Gud kan derfor ikke betegnes med ordet "agape", men kun med ordet tro (pistis), som det er tilfældet hos Paulus. Troen "rummer den fulde hengivelse i kærlighed, men betoner samtidig sin karakter af svar i genkærlighed. Troen er kærlighed til Gud, men en kærlighed med receptivitets, ikke med spontanitetens fortegn". 10)

Denne tro kan et barn naturligvis også have, når det er bragt i et sådant forhold til Gud, at det erfarer hans kærlighed. Må jeg anføre en analogi. Når spædbarnet møder sine forældres kærlighed, kan det ikke med ord udtrykke sin genkærlighed, men det falder f.eks. til ro og putter sig ind til forældrene på en anden måde end til andre mennesker; det udtrykker sin genkærlighed på non-verbale måder. Når spædbarnet på lignende måde møder Gud som sin Far, vil det også reagere på Hans kærlighed. Et barn kommer ind i dette forhold til Gud, hvor det erfarer Hans kærlighed, når dets omgivelser allerede er i dette forhold til Gud. Den kristne familie er et sådant fællesskab, hvor Guds kærlighed når mennesker. I 1. Kor. 7, 12-16 hører vi således, at en vantro ægtefælle helliges ved sin hustru, ligesom børn af brevets læsere er hellige. Medlemskab af menigheden som Jesu Kristi legeme er således ikke blot noget individuelt, men også noget kollektivt. Der findes en repræsentativ tro, der drager den udøbte – ja den vantro – ind i Kristi nærværelse. 11) Børn af troende, kristne forældre har altså et tilhørsforhold til Kristus eller er i det mindste draget ind i hans nærværelse på en sådan måde, at de er i stand til at møde Hans kærlighed og dermed at helliges; men møder de Hans kærlighed, har de også mulighed for at gen-

Fortsættes side 53

Kirkedage

1978

2/9 - 4/9

i

Frederikssund

det her, og derfor var det, at bønnerne i 1685-ritualet forudsatte, at barnet begærer dåb, og derfor bedes der om, at Gud i sin nåde ser til barnet og giver det en ret tro ved Ånden, så at det i dåben kan modtage Guds gave til frelse.

IV. TRO OG SPÆDBARNSDÅB OG DÅBENS LIV.

I EN pjece fra Pinsevækkelsen påstås det, at børn ikke kan have en personlig, bevidst tro på Gud, og i en kommentar til Ap.G. 2, 13 hedder det således: "De, som tog imod ordet, lod sig døbe. Spædbørn kan hverken tage imod eller lade sig døbe. De 'tvangsdøbes' uden egen viden og uden eget valg". 8) Også Peder Højens studierapport fra Det økumeniske Fællesråds Dåbsgruppe 1977 definerer troen på en sådan måde, at det udelukker barnets tro som forudsætning for dåben såvel som en stedfortrædende tros gyldighed. 9) Men opereres der ikke her med et for snævert trosbegreb, som har sin rod bl.a. i vækkelsernes overdrevne individualisme? Hvis troens tilstedeværelse er betinget af en formuleret bekendelse, bliver troen indsnævret til at være en fornufte- eller viljessag; troen har da kun at gøre med, hvad vi har lært; troen er en akcept af det hørte og lærte; og det kan spædbørn naturligvis ikke – og heller ikke dybt åndssvage! Denne forstandsmæssige trosforståelse har gjort det vanskeligt for Folkekirken at tale om børnenes tro, så at nogle f.eks. vil tilspørgslen i dåben til livs, så at dåben bliver en ikke-troendes-dåb i modstrid med Det nye Testamente.

Hvad er tro? Og kan børn have denne tro? Tro er menneskets kærlighed til Gud, men medens Guds kærlighed (agape) er "så absolut spontan og helt igennem umotiveret, som den fremtræder ved Jesu kors", er menne-

sket i sit forhold til Gud "aldrig spontant; mennesket er ikke et selvstændigt centrum. Menneskets kærlighed til Gud er altid kun et svar". Menneskets kærlighed til Gud kan derfor ikke betegnes med ordet "agape", men kun med ordet tro (pistis), som det er tilfældet hos Paulus. Troen "rummer den fulde hengivelse i kærlighed, men betoner samtidig sin karakter af svar i genkærlighed. Troen er kærlighed til Gud, men en kærlighed med receptivitets, ikke med spontanitetens fortegn". 10)

Denne tro kan et barn naturligvis også have, når det er bragt i et sådant forhold til Gud, at det erfarer hans kærlighed. Må jeg anføre en analogi. Når spædbarnet møder sine forældres kærlighed, kan det ikke med ord udtrykke sin genkærlighed, men det falder f.eks. til ro og putter sig ind til forældrene på en anden måde end til andre mennesker; det udtrykker sin genkærlighed på non-verbale måder. Når spædbarnet på lignende måde møder Gud som sin Far, vil det også reagere på Hans kærlighed. Et barn kommer ind i dette forhold til Gud, hvor det erfarer Hans kærlighed, når dets omgivelser allerede er i dette forhold til Gud. Den kristne familie er et sådant fællesskab, hvor Guds kærlighed når mennesker. I 1. Kor. 7, 12-16 hører vi således, at en vantro ægtefælle helliges ved sin hustru, ligesom børn af brevets læsere er hellige. Medlemskab af menigheden som Jesu Kristi legeme er således ikke blot noget individuelt, men også noget kollektivt. Der findes en repræsentativ tro, der drager den udøbte – ja den vantro – ind i Kristi nærværelse. 11) Børn af troende, kristne forældre har altså et tilhørsforhold til Kristus, eller er i det mindste draget ind i hans nærværelse på en sådan måde, at de er i stand til at møde Hans kærlighed og dermed at helliges; men møder de Hans kærlighed, har de også mulighed for at gen-

Fortsættes side 53

Kirkedage

1978

2/9 - 4/9

i

Frederikssund

49

FREDAG DEN 1. SEPTEMBER

20.15 Forbøn og Completorium (i kirken).

LØRDAG DEN 2. SEPTEMBER

10.00 Messe. Celebrant: sognepræst Johs. M. Nielsen, Tårnby. Prædikant: pastor Ole Fr. Stjernfelt, Tårnby.

11.15 - 12.00 Evangeliserende møde på torvet. Herefter går man til kirken. Deltagende præster bedes bære præstekjole.

12.15 Andagt i kirken.

12.45 Frokost (i præstegården).

15.00 Bøn (i præstegården), herefter foredrag ved organist Axel Madsen, Sundby: Kirkemusikeren som tjener i Guds Rige.

17.30 Vesper (i kirken).

18.15 Middag (i præstegården).

20.00 Kapellan ved Domkirken i Oslo, pastor Edvard Skaar: Lemmer på Kristi Lægeme.

22.00 Completorium.

SØNDAG DEN 3. SEPTEMBER

11.30 Sext (i kirken).

12.00 Frokost (i præstegården).

14.00 Højmesse. Prædikant: sognepræst Helge Taggatz, Sengeløse.

15.15 Kaffe (i præstegården).

15.45 Biskoppen af Fulham og Gibraltar, John R. Satterthwaite, London: Om at være under myndighed. (Tolk: forfatteren Poul Hoffmann, Birkerød).

18.00 Prociession og Vesper. Prædikant: sognepræst Anders Bendsen, Vallekilde.

19.00 Middag (i præstegården).

20.00 Pastor Fl. Kofod-Svendsen, Birkerød: Kirkens Embede.

22.00 Completorium.

MANDAG DEN 4. SEPTEMBER

10.00 Messe. Celebrant: pastor Poul Exner, Albertslund. Prædikant: pastor Ole Skjerbæk Madsen, Vigerslev.

11.00 - 13.00 Hvad arbejder Den højkirkelige Bevægelse for? Oplæg til samtale og drøftelse om udgivelse af en pjece ved pastor Ole Skjerbæk Madsen, pastor Poul Exner og pastor Knud Christensen.

13.00 Frokost. Herefter afsluttende bøn i kirken.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

MØDEAFGIFT

Udgifterne til kirkedagenes afholdelse vil blive dækket ved optagelser af kollekter ved tjenesterne i kirken.

OVERNATNING

Jørlunde Hotel, telefon 03 - 33 33 89.

Skuldelev Kro, telefon 03 - 32 03 08.

Gerlev Kro, telefon 03 - 32 21 74.

Jægerspris Slotskro, telefon 03 - 33 10 05.

Der er også mulighed for privat indkvartering.

MÅLTIDER

Alle måltider vil blive indtaget i præstegården, og tilmelding til frokost og middag er nødvendig. Skriftlig tilmelding senest den 25. august. Pris: 15,- kr. pr. måltid. Tilmelding til kaffe er ikke nødvendig.

TILMELDING

Kun tilmelding til måltiderne er nødvendig. Det sker skriftligt til:

Sognepræst Knud Christensen

Kirkegade 9

3600 Frederikssund

Telefon 03 - 31 03 39

jer, da skal han, som opvakte Jesus fra de døde, også levendegøre jeres dødelige legemer ved sin Ånd, som bor i jer" (Rom. 8, 9 & 11).

Folkekirken har forladt denne grund med kirkeministeriets krav om betingelsesløs dåb af kirkeskatteydernes børn 13) og ved præsternes faktiske lydighed heroverfor. Dåben forstås i Folkekirken ifølge dette syn udfra sin funktion i samfundet og ikke udfra sin sammenhæng i kirkens liv, i Kristus. Folkekirkens dåbspraksis bliver først gyldig kristen initiation i fuld overensstemmelse med Det nye Testamente, når troen hævdes som både dåbens forudsætning og dens fuldendelse. Dåben må ikke forstås som blot og bar forkyndelse af Guds nåde, men den er troens sakramente. Den bør kun meddeles spædbørn, hvis forældre som troende står i et levende Kristus-fællesskab i menigheden 14). En anden brist i Folkekirkens initiations-praksis og -forståelse er den svage åndsmeddelelse, idet åndsmeddelelsen blot antydes i ordene, der ledsager håndspåleggelsen efter dåben: "Han styrke dig med sin nåde til det evige liv". Dette kan jo kun ske ved Helligånden. Men fordi åndsmeddelelsen kun kommer så svagt til udtryk, er dåbens gaver for de fleste præster kun barnekår og syndsforladelse – og ikke Helligånden, sådan som det ellers skulle kunne forstås, hvis man tog 1912-ritualets indledende kollekt efter pålydende. Følgelig er der heller ikke i Folkekirken en levende forventning om en udfoldelse af Helligåndens gave ved initiationshandlingen eller senere i menighedens liv i den døbtets tjeneste som lem på Jesu legeme 15).

Den karismatiske fornyelse indførte fra pinsevækkelsen begrebet "dåb i Helligånden" for at udtrykke den nye erfaring eller genopdagelsen af Helligåndens gave som en kraft i tjenesten og et rigere liv med Herren. Dette udtryk er misforståeligt, fordi det ikke fuldt ud anerkender dåben som åndsmeddelelse. Skal der tales om åndelig

fornyelse i den enkelte kristnes og i menighedens liv, må der derfor i stedet knyttes til ved den lutherske forståelse af troens plads ved dåben, før dåben og efter dåben. I stedet for åndsdaab må der så tales om den daglige dåb, og man må med henvisning til f.eks. Samariabegivenhederne sige, at troen skal gribe forjættelsen om Helligåndens gave i dåben og modtage den i hele dens fylde gennem dåbslivet. Troen må søge dåbens fuldendelse ved en virksom modtagelse af Helligånden. Hvor den åbenbare og manifesterede modtagelse af Helligånden udebliver, er initiationen ufuldstændig og må fuldendes. Dette kan ske ved hænders påbyggelse, uden gentagelse af en tidligere dåb, hvis den tidligere dåb er sket i den treenige Guds navn under troens forudsætning.

V. SKITSE TIL EN FORNYELSE AF DEN DANSKE KIRKES INITIATIONS-PRAKSIS.

1.
  - a) **F**OLKEKIRKEN ophører med sin ubetingede spædbarnsdåbspraksis og døber kun spædbørn, hvor forældrene er aktive medlemmer af den lokale menighed.
  - b) Menigheder med baptistisk dåbspraksis anerkender dåb af børn af kristne forældre som troendes dåb.
2.
  - a) Hyppig undervisning i menighederne om den kristne initiation og dens fortsættelse i et liv i bod og i Helligåndens kraft.
  - b) Folkekirken må særlig besinde sig for det første på den i NT og hos reformatorerne påpegede sammenhæng mellem tro og dåb, idet troen som dåbens forudsætning særlig bliver genstand for fornyet eftertanke, samt for det andet på NTs fremhævelse af Helligånden som initiationens indhold og gave.

3.
  - a) Initiationsriten skal klart markere de to elementer: dåb i vand og åndsmeddelelse samt understrege troen som forudsætning for dåben. Det må ligeledes klart anskueliggøres, at den døbt ved initiationen er gået over fra dødens, syndens og djævelens rige til Jesu Kristi rige.
  - b) For Folkekirken må det blandt andet indebære genindførelse af dåbs-eksorcismen, ændring af den indledende kollekt, så at det understreges, at dåbskandidaten – barn eller voksen – begærer dåben, samt en ændring af håndspåbyggelsesbønnen, så at der udtrykkeligt bedes om Helligåndens gave.

4.
  - a) Hvor Åndens manifestationer er udeblevet i den døbtets liv, må dåben fuldstændiggøres ved bøn under håndspåbyggelse om Helligåndens komme over den døbt. (En sådan åndelig fornyelse vil hjælpe den enkelte ud af den håbløshed, vantro og opgivelse, der er resultatet af en ufuldstændig initiation eller af en manglende forkyndelse og belæring om initiationens gave og kraft, og således oplive Åndens gave til vidnesbyrd om Jesus Kristus i verden og fornyet tjeneste i menighedens fællesskab med mangfoldige nådegaver).
  - b) I Folkekirken afskaffes konfirmationen i dens nuværende form, for det første fordi den sakramentale åndsmeddelelse er sket i dåben, og for det andet fordi en fornyelse af dåbspagten er individuel og derfor ikke kan gøres afhængig af et bestemt trin i skolens undervisning.

5.

Det private skriftemål skal opmuntes, idet boden er dåbslivets fortsættelse. Skriftemålet for en præst rykker fromhedslivet ud af en individualistisk ensidighed og viser den

troende tilbage til den befrielse fra dødens, syndens og djævelens magt, som han/hun fik del i ved dåben ved menighedens formidling. Skriftemålet er den døbtets vej tilbage til kirkens sakramentale og gudstjenstlige liv i lydighed og underordnelse under embedet, i hvilket kirkens katholicitet finder sit udtryk.

VI. FORSLAG TIL DÅBSRITUAL FOR FOLKEKIRKEN.

SAMME ritual bruges ved både barne- og voksendaab. Ved dåb af børn svarer forældrene på barnets vegne. Dåbskandidatens navn forudsættes kendt.

Præsten tager imod dåbskandidaten.

Præsten: Vor Herre Jesus Kristus har sagt: Ingen kan komme ind i Guds rige, hvis han ikke bliver født af vand og Ånd. Hvad der er født af kødet er kød, og hvad der er født af Ånden er Ånd.

Da du har begæret at få del i det evige liv, vil vi idag modtage dig som medlem af vor Herres Jesu Kristi legeme, så at han i genfødelsens bad kan gøre dig til en ny skabning, født af Ånd og ikke af kød.

Præsten ser fast på dåbskandidaten og siger:

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn befaler jeg dig, du urene ånd, far ud og gør plads for Helligånden!

Præsten tegner korset på dåbskandidatens pande og bryst, idet han siger:

Modtag det hellige korsens tegn både for dit ansigt og for dit bryst, til et vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus!

Lad os alle bede!

Præsten, dåbskandidaten og menigheden knæler, mens præsten beder:

Vi takker dig, himmelske Fader,

fordi du ved din enbårne Søn har givet os den hellige dåb, hvori du skænker os Helligånden med syndernes forladelse, barnekår hos dig og det evige liv.

Vi råber til dig over denne din tjener/tjenerinde NN, som beder om din dåbs gave og i genfødselsens bad begærer din evige nåde. Herre, tag imod ham/hende, og, som din enbårne Søn har sagt: "Bed, så skal der gives jer; søg, så skal I finde; bank på, så skal der lukkes op for jer", så giv nu denne, der beder, dine gaver, og oplad døren for ham/hende, som banker, at han/hun må få den evige velsignelse i dette himmelske bad og arve dit rige, som du har lovet og tilsagt os ved vor Herre Jesus Kristus!

Svar: Amen!

Præsten: Således taler vor Herre Jesus Kristus.

Alle rejser sig, mens præsten læser Jesu befaling:

Gå ud i al verden og forkynd evangeliet for al skabningen! Den, som tror og bliver døbt, skal blive frelst; men den, som er vantro, skal blive fordømt. Og disse tegn skal følge dem, som tror: i mit navn skal de uddrive onde ånder; de skal tale med nye tunger; de skal tage på slanger, og hvis de drikker dødbringende gift, skal det ikke skade dem; på syge skal de lægge hænder, og de skal blive rask.

Præsten, dåbskandidaten og ved barne-dåb dennes forældre træder hen til døbefonten eller dåbsbassin.

Præsten: NN. Forsager du Djævelen?

Svar: Ja.

Præsten: Og alle hans gerninger?

Svar: Ja.

Præsten: Og alt hans væsen?

Svar: Ja.

Præsten: Tror du på Gud Fader, den Almægtige o.s.v.?

Svar: Ja.

Præsten: Tror du på Jesus Kristus, Guds enbårne Søn o.s.v.?

Svar: Ja.

Præsten: Tror du på Helligånden, den hellige almindelige kirke o.s.v.?

Svar: Ja.

Præsten: Vil du døbes i denne tro?

Svar: Ja.

Nu følger selve dåben. Hvor der er dåbsbassin, sker dåben ved neddykning én gang, eller hvor døbefonten er dyb nok, neddykkes et spædbarn én gang i vandet. Hvor neddykning ikke kan ske, øses tre gange vand på dåbskandidatens hoved. Dåben i vand meddeles med følgende ord:

NN. Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.
Amen.

Mens dåbskandidaten tørres og iklædes den hvide dåbsklædning eller dåbskjole, beder menigheden i stilhed for den døbte.

Derefter føres den døbte frem for menigheden, og præsten siger:

Lad os alle bede!

Menigheden og dåbskandidaten (hvis han/hun er i stand dertil) knæler, mens præsten beder under håndspålæggelse eller evt. salvelse med olie:

Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved vand og Helligånd og skænket dig syndernes forladelse, han salve dig nu med samme sin Hellige Ånd: Visdoms og Forstands Ånd, Råds og Styrkes Ånd, Kundskabs og Fromheds Ånd; han fyld dig med Guds frygts Ånd og styrk dig med sin nåde til det evige liv. Ved Jesus Kristus, vor Herre.

Svar: Amen.

Præsten: Vor Fader,

Svar: Du, som er i Himlene...

Præsten lyser velsignelsen over dåbskandidaten og menigheden:

Nåde, fred og velsignelse være med jer fra ham, som er, og som var, og som kommer, og fra de syv ån-

der, som er foran hans trone, og fra Jesus Kristus, hans enbårne Søn og vor Herre.

Eller:

Herren velsigne dig og bevare dig. Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig. Herren løfte sit åsyn på dig og give dig fred.

Svar: Amen.

NOTER:

1) En mere nutidig og mindre konservativ-dogmatisk fremstilling kan læses i Alfred Lorenzen: De første skridt på vejen. Forlaget Royal. København 1977. 51 s. Her behandles initiationens grundtræk: Omvendelse - tro - dåb - Helligånden for den, der gerne vil være en kristen.

2) Denne reformatoriske angst for katolsk og sværmerisk-anabaptistisk er det bærende i N.O. Rasmussens to bøger imod den karismatiske fornyelse: a) Den karismatiske vækkelse - Pinse på ny? Dansk Luthersk Forlag. Hillerød 1971. 144 s. b) Åbenbaringstro eller sværmeri? Dansk Luthersk Forlag. Hillerød 1974. 61 s.

3) Det er en indlæggelse i teksten at dette ikke-nærmere-definerede tegn på Helligåndens gave skulle være tungetale; der tales jo i øvrigt om at se og ikke om at høre tegnet - for nu at være lige så "spidsfindig" og ordkløverisk som dem, der tolker det som tungetale. Sammenlign f. eks. Derek Prince: Fra Jordan til Pinse. Forlaget Royal. København 1976. S. 91-93.

4) Til gennemgangen af initiationsberetningerne i Ap. Gern. se G.S. Forster: The Use of the Acts and the Epistles as Theological Models for the Church's Life, i: Theological Renewal No 2 1976 s. 16-18. Forster sammenfatter sin gennemgang: "... in becoming a Christian one experiences (or can experience) a number of things which do not of necessity come in same order or in the same time scale for every person. I would argue that diversity of experience is part of Luke's overarching scheme of teaching, alongside the reality of a dramatic, dynamic encounter with the power of God in the Spirit, for the purpose of witnessing to Christ (Ac 1, 8)".

5) Her er altså en anden forskel i forhold til Johannes-dåben, nemlig at den kristne dåb

er en indføjelse i Kristus, en dåb i hans navn; derfor krævedes der ingen ny dåb af samaritanerne, men derimod af Johannes-disciplene ved Efesus, fordi de ikke var døbt i Jesu navn.

6) Jfr. James D.G. Dunn: Baptism in the Holy Spirit. SCM. London 1977 (4. udg.). S. 94-96, der fremhæver, at Helligånden er det væsentlige i initiationen; uden Helligånden kan man ikke være en kristen.

7) F. eks. Kristeligt Dagblad 24/1 1974.

8) Pjecen "Dåb i vand" i serien "Sandheden", udgivet af Pinsevækkelsens Traktatmission.

9) Peder Højen: Tro og dåb. Lumen. 20. årgang. Nr. 58-59. 1977/1-2. S. 120-121: "Troen er en fides ex auditu (Rom. 10, 17), og kun menneskets personlige afgørelse, som den manifesterer sig i μετάνοια og tilliden til Guds promissio, kan være respons til frelsesbudskabet og kan i troen gribe den deri liggende forjættelse. Af samme grund er nøddåben en umulighed... En fides vicaria fra fadderens eller endog fra hele kirkens side, på hvilken barnet kunne døbes, er ikke mulig, da antagelsen heraf eliminerer forståelsen af troen som en sådan personlig afgørelse af den art, der er beskrevet ovenfor. Ikke blot det nytestamentlige vidnesbyrd, men også antropologiske og i alt væsentligt teologiske overvejelser står i vejen for antagelsen af en sådan stedfortrædende tro".

10) Denne definition af troen er hentet i Anders Nygren: Den kristne kærlighedstanke. Munksgaard. København 1965. S. 99-100. Her må også den skriftmæssige begrundelse søges.

11) En gennemgang af 1. Kor. 7, 12-16 findes i Peder Højen: Tro og dåb s. 82-84. Her er der altså en repræsentativ hellighed, hvorfor tanken om en repræsentativ tro heller ikke skulle være så fjern fra Det nye Testamente som hævdet af Højen, jfr. note 9. Og så hele Kristi frelsesværk er kun muligt, fordi han i sin menneskenatur handler repræsenterende eller stedfortrædende for hele menneskeheden.

12) Jfr. Den danske Salmebog nr. 63 vers 5 og 6.

13) August Roesen: Dansk kirkeret. 3. udgave. Hillerød 1976. S. 77: "... medlemmer af folkekirken bør have krav på gennem dåben at få deres børn optaget i den kirke, som de selv tilhører - ligesom de har krav på

at blive betjent af folkekirkenes præster i andre henseender".

- 14) Se også Peder Højen: Dåb og tro s. 124-130. Et par citater fra denne sammenhæng: Spædbarnsdåb bliver "kirkeligt alene meningsfyldt, om forældrene ved dåben lover at følge denne op ved senere at bringe barnet til kirkens forkyndelse samt til undervisning i og til den tro, der ifølge Ny Testaments énstemmige vidnesbyrd er det eneste, hvorpå der kan døbes" (Tese 15). Lidt senere: "Som situationen er, afgiver

medlemskab af Folkekirken som bekendt ingen garantier for tilhørsforhold til Jesu Kristi kirke, der naturligvis er det eneste, der kan danne tilstrækkelig basis for et sådant ubetinget krav på dåb".

- 15) Skønt Folkekirkenes dåbsritual som vist intenderer en fuldstændig initiation, igennem hvilken Helligåndens gave modtages konstant, møder vi den udvanding og/eller undsigelse af nytestamentlig initiationsforståelse og praksis, som er søgt imødegået her.

Efter foredrag ved karismatisk præstekonvent den 16/1 1978 i Rønnevangskirken af Ole Skjerbæk Madsen, Vigerslev.

Det sydvestsjællandske broderkonvent 1833-1854

Dejligt er synet og lifligt, hvor brødrene bygge,
bygge og bo under venlige tage fuldtrykke,
lifligt især
er det, hvor brødre, som her,
bo i den Højestes skygge.

SÅLEDES begynder en af Grundtvigs ordinationssalmer. Den er skrevet med Davids psalm 133 som inspiration. Salmen – vistnok fra 1844 – kunne også være inspireret af det sydvestsjællandske konvent fra samme tid. Dette lille – broderlige – konvent af præster er virkeligt et "lifligt" minde at værne om.

Et af konventets medlemmer, Ferdinand Fenger, har skrevet en redegørelse om konventet. Fremt begyndte han redegørelsen med bogstaverne I J N. I Jesu navn. Det var aldrig tænkt, at redegørelsen skulle udgives – ingen af konventsmedlemmerne havde nogen anelse om dens existens – men Fengers yngste søn lod 1890 manuskriptet udgive i trykt form. Da var

kun to af konventsmedlemmerne i live.

Fengers manuskript havde overskriften: "Smuler fra Herrens bord", men bogens titel blev: "Det sydvestsjællandske Broderkonvent. 1837-1854".

Konventet var i virkeligheden fire år ældre, men det var først 1837, Fenger begyndte sine optegnelser. Optegnelserne sluttede 1854. Da var konventets tid faktisk forbi.

Egnet var altså Sydvestsjælland. "Grev Holstein bestræbte sig ved enhver vacance for at få troende præster kaldet til sit grevskab. Vor Herre ville ikke stå tilbage og sankede nogle sammen på egen hånd". Derved kom mange ligesindede præster til at bo ret nær hinanden. Jakob Peter Myn-

ster – Sjællands biskop i netop disse 20 år – talte ironisk om "det hellige land". Det var Sydvestsjælland, han sigtede til. Mynster havde en særlig spids form for humor. Da et sanghefte af Grundtvig blev avterret til salg til den billige pris af 3 skilling, bemærkede Mynster, at det var, fordi det ikke var 4 skilling værd!

Konventsmedlemmerne blev også omtalt som "de 12 apostle". Denne benævnelse var nu ikke meget rammende, da konventet kun i korte perioder var på 12 medlemmer.

Det var i november 1833, at de to kødelige brødre Peter og Ferdinand Fenger sammen med J. Holm besluttede at danne et lille konvent. Fire andre præster nær ved – Emil Clausen, Theodor Oldenburg, C. F. Rønne og Wilh. Rothe – modtog opfordringen til at indtræde i konventet. Således begyndte konventet med syv medlemmer. Disse fandt i samværet med hinanden "føde for ånd og hjerte". Medlemmerne kunne nok være ret uenige, men broderskabsånden bandt dem sammen. Ferd. Fenger udtrykte det således: "Herren forbandt vore hjerter ej blot ved den fælles tro og fælles gerning, men også ved trængsler". Med det sidste hentydede han til dødsfald og anden modgang i nogle af præstehjemmene. Da oplevedes, at "Korset forbinder ligesindede brødre".

Ordet "ligesindet" er meget betegnende for konventsbrødrene. Ved et konvent, hvor man iøvrigt sang Grundtvigs citerede salme, talte Peter Fenger om velsignelsen over at have ligesindede – endda salvede brødre – hos sig. "Ved ligesindede forstås sådanne, med hvilke vi dele ikke blot tro og håb, men også hovedbetragtningens måde og stræben. Enighed i alle stykker er hverken nødvendig eller ønskelig".

Fordi det lille fællesskab var så indderligt, ønskede ingen det udvidet. Meget rammende sagde F. Fenger: "I en kreds som vor går det nemlig ikke an at være altfor mange; thi da kan den enkelte ikke komme til orde, allerhelst

når han ikke har den gave at forskaffe sig ordet og henlede andres opmærksomhed på, hvad han har at forebringe". Alligevel voksede konventet efterhånden. Synspunktet var, at det var Herren, som sendte nye medlemmer, og så skulle de modtages.

Een gang kneb det dog meget med at efterleve dette synspunkt. Der var en kedelig sag med et medlems optagelse. Ved et møde var pågældende blevet stemt ind, ved et senere møde omstødte man imidlertid denne vedtagelse, hvilket var ved at resultere i, at mandens proponent forlod konventet. Et halvt år senere blev manden omsider optaget. Man havde vist, at man ikke var helgener, men man havde også bevist, at man kunne gå i sig selv.

1837 var der 11 medlemmer. Tallet svarede – om ikke just til apostle, så – til 11 måneder. Den tolvte måned ønskede man at holde fri, men dette skete ingenlunde altid. Snart kom også den tolvte mand til, men eftersom eet medlem aldrig viste sig, reduceredes tallet igen til 11. Den meste tid i konventets historie efter 1837 var medlemstallet 10-11. Det samlede antal af medlemmer i årenes løb kan sættes til 20, men højest 12 ad gangen. Når brødre døde eller blev forflyttet, kunne der optages nye i deres sted. Ofte var det en efterfølger i embedet, så

præstegårdene forblev de samme.

Når det er sagt, at præsterne boede nær hinanden, skal huskes, at trans-porten ikke var så let den gang. Især om vinteren var det tit meget svært. Det hændte, at turen måtte tages til fods! Sommetider var det også nødvendigt at overnatte hos en bror på vejen.

Nogle gange var der gæster med til konventsmøderne. "Ligesindede" præstebrodre fra andre steder i landet, som gæstede egnen. Gæsteoptræden var dog ikke ganske velset af alle brødrene. Med årene tog besøgene også til. 1844 vedtog konventet, at medlemmerne måtte – under ansvar – som gæster medtage fremmede præster og kandidater. Undtagelsesvis lægmænd.

Den faste stamme var næsten alle betydelige mænd. Udover de første syv kan især fremhæves P. C. Kierkegaard og "Budstikke-Boisen". I konventet var der tre medlemmer, som udgav salmesamlinger, et fjerde medlem var endda selv salmedigter. To medlemmer var "doctores", og to var rigsdagsmænd. Næsten alle konventets medlemmer har udgivet bøger, og alle skrev artikler i tidsskrifter.

Konventet kan ikke ligefrem kaldes grundtvigsk, selv om flertallet af medlemmerne nok var det. Fengerne var således personlige venner af Grundtvig, men netop Fengerne var aldrig bange for at tale Grundtvig imod. En broder til professor H. N. Clausen var også – nærmest grundtvigsk – medlem af konventet, og konventet rummede desuden en senere formand for Indre Mission.

Konventsmedlemmerne var fælles om interesse for ydre mission og gennemgående særdeles venlig stemt over for "de gudelige forsamlinger". Dog hele tiden med mistillid til lægfolks optræden som "lærere". Boisen erklærede, at man nok længe havde haft for varm sympati for forsamlingerne. Sent fik man øje for deres uheldige sider.

At alle ikke var grundtvigske kom

frem i debatterne. Specielt om trosbekendelsens oprindelse. Dens indhold var der fuldstændig enighed om. Et mindretal så ret venligt til biskop Mynsters ritualforslag, men ingen tilsluttede sig hans syn på tvangsdåb. Tre af konventsbrødrene – heriblandt først Kierkegaard – havde problemet helt inde på livet. Kierkegaard blev truet med afskedigelse, men tiderne skiftede. En årrække senere var han biskop!

Selv om der altså kunne være stor uenighed, også af personlig art, var broderkærligheden altid varm. Man holdt af hinanden. Dog var det sandt, hvad F. Fenger sagde: "Det er øjensynligt, at præster ikke godt tåle at formanes, skønt de altid sige det modsatte".

Tirsdage og torsdage var de foretrukne mødedage. Møderne foregik på skift – nogenlunde månedsskift – hos brødrene. De sidste år fik man imidlertid medlemmer, som ikke selv havde præstegård. Helst skulle et konvent begynde kl. 11, men det kunne knibe at komme frem til tiden. Kun meget sjældent begyndte et konvent med altergang. Dette kan måske synes mærkeligt, men forklaringen er sikkert, at præsterne helst ville have deres hustruer med til en altergang, og det var ikke let.

Næsten alle præsterne var ret unge – de fleste fra århundredets begyndelse – så konerne havde travlt med at passe børn. 1848 meddelte F. Fenger, at han havde 9 børn. De øvrige medlemmer havde sammenlagt 45 børn.

Det var tilladt at have ægtefælle – "og andre kvinder i hjemmet" – med til konvent, men det var ikke tilladt disse at deltage i konventsdebatten, ikke engang at overvære den. Ved måltidet bagefter måtte kvinderne derimod godt være med. Ved den lejlighed viste man dem al ære!

Et konvent begyndte altid med sang. I en årrække brugte man Grundtvigs "Sangværk I". Senere, da det københavnske salmebogsforslag kom frem, blev dette også benyttet. Og da brødrene

ne Fenger havde udsendt deres egne små salmehefter (til højtiderne), blev disse også anvendt. Præsten i huset plejede at åbne konventet med en indledningstale – en intimation – og det synes altid at have været ord med sigte på brødrenes præstetjeneste. Enkelte gange kunne talen endda være med helt personlig brod. Fire små uddrag fra indledningstaler kan illustrere det sædvanlige. I en tale om ydmyghed hed det:

"Også vore broderlige sammenkomster kunne blive os en ydmyghedsskole, når hver af os ej blot vedkender sig vor gamle grundsætning, at sætte sig selv nederst, men også udøver den, navnlig ved gerne at lade sig sige, tage imod påmindelser fra brødrene, som kom de fra Herren, gemme dem vel og overveje dem flittigt; hvortil på den anden side udfordres villighed til at give sådanne påmindelser til dem, som trænger til dem, hellere end at stikke hovederne sammen med tredje og fjerde mand".

Om det at være sædemænd:
"Vor gerning er at så. Ret de synkende knæ, I sædemænd, og udræk de trætte arme til den gerning, som jer er beskikket! Lad være, at du er langtfra dygtig til din gerning; nu står du der engang med sækken på nakken og ser ud over den pløjede mark. Så vær blot tro og strø til alle kanter!"

Om præsters nytte af alterbogen:
"Måtte liturgien fra vor side blive en sand gudstjeneste, så skulle det også vise sig her, at hvad der kommer fra hjertet også går til hjertet, til menighedens hjerte!"

Om om præsters virke iøvrigt:
"Ved trediveårs-alderen, da var man fuld af brændende iver og store forventninger, ved fyrretyveårs-alderen var ikke blot forventningerne skuffede, men iveren kølnet, og det mærkede man nok, var ikke uden egen brøde, så det gjaldt at tage bedre fat. Men hvordan er nu følelserne ved de halvtreds? Er målet nået og gør man sin plads fyldest? Nej, der er væsentlige

ankeposter tilbage, og det gælder blot ikke at tabe modet, altid påny hos Herren søge både lys og kraft".

Konventets medlemmer hørte også "rigtige" prædikener. På skift meddelte præsterne en prædiken, som de havde holdt for deres menighed. Ved en lejlighed hørte konventet ikke mindre end fire prædikener over samme evangeliestykke. Man trættes slet ikke. Pudsigt nok var dog temaet for næste indledningstale: "Lader os ikke blive trætte!"

Efter indledningstale og prædiken fulgte som regel en drøftelse af det fremførte. Denne drøftelse havde gerne et pastoralt sigte, men næsten alt kunne iøvrigt blive genstand for drøftelse. Det nationale, f. ex. – i treårskrigen – gendøberbevægelserne og andet. Et emne, som af og til dukkede op, var spørgsmålet om omvendelse efter døden. Her var uenigheden ret markant.

Endnu vanskeligere var det dog engang at tage stilling til, om Gud har et legeme eller ikke. Man var enige om, at det var nemmest at kalde det meget, som i Skriften viser hen til, at Gud har et legeme, for antropomorfisme. Ærbødigheden for Skriften lod imidlertid spørgsmålet stå åbent.

Engang refereredes en prædiken, Grundtvig havde holdt. Grundtvig havde da sagt, at han kun sjældent prædikede om Djævelens fristelser, idet han mente, at de kun angik de ældre i Kristus, navnlig lærerstanden, og følgelig ikke var noget at skræmme kvinder og børn med i søndagsprædikener. Grundtvig mente, at Herren kun taler om Djævelens fristelser til apostlene, og apostlene kun til de modnere i menigheden. Denne opfattelse delte konventets medlemmer ikke!

Ordinationen blev ganske naturligt også drøftet med mellemrum. Ferd. Fenger udtalte, at "de iblandt os, der tro på ordinationens kraft, forsømmer ikke nogen lejlighed til at lægge de andre den på hjerte. Ja, kald den kun lærerstandens sakramente, kald den,

hvad I ville, men indrøm blot, at ordinationen, når den foretages på apostolisk vis, skænker os noget, et X, som vi kalde for læredygtighed, men som I gerne må give et mere passende navn, når I blot indrømme os, at det er en gave for hele vort præsteli, som er uafhængig af deres værdighed, som indviede os, uafhængig af vor stemning på ordinationsdagen, blot behøver at tilegnes for at blive til velsignelse".

Ved en anden lejlighed sagde Kierkegaard, at den gamle definition på et sakramente – den synlige form for en usynlig nåde – passer på dåb og nadver og ordination!

Konventet havde i høj grad et teologisk præg. Således gennemgik man de tolv profeter. Det var på et tidspunkt, da konventet kun havde 11 medlemmer. Hver fik en profet, den lærde Rothe to. Andet bibelstof blev gennemgået. Også kirkehistorien blev behandlet. Mange af disse foredrag blev til artikler i tidsskrifter. Konventet havde et teologisk læseselskab. Man abonnerede på forskellige tidsskrifter, og videnskabelige bøger gik på omgang. Af og til afholdtes så auktion over det indkøbte.

Især efter Kierkegaards indtræden fandt nogle medlemmer, at exegetiske og kirkehistoriske foredrag var ved at fortrænge det praktiske. Man vedtog så at gennemgå det "praktiske". Det første praktiske spørgsmål, der blev behandlet, var "Bekendtgørelser fra prædikestolen"! Senere andet og mere betydningsfuldt.

I tider, hvor særlige emner var fremme, kunne foredrag blive ombytet med debat om det aktuelle. Ikke mindst ritual- og salmesag. Op mod den nye grundlov diskuteredes religionsfrihed. Med nogen uenighed. Debat-ten år senere – om "præstefrihed" – var man ikke så uenige om. I det store og hele kunne man ikke følge Grundtvig. Synspunktet var – formuleret af Kierkegaard – at der må skelnes, om regeringen løste præsterne for alle forpligtelser – dette ville man finde

sig i – og om præsterne selv foreslog det og endda satte det som betingelse for at blive i folkekirken.

Ved konventerne blev der ofte samlet ind til et eller andet. Det kunne være til en trængende familie, som en af præsterne kendte. Især Mau kendte mange! Det kunne vække misstemning, når alle måske ikke var lige glade ved at give. Det fortælles, at Ferd. Fenger gerne var den mest hjælpende, skønt han selv var en af dem, der havde det trangest. Når det gjaldt store beløb, gik Peter Fenger i spidsen. Flere gange samlede konventet ind til Jakob Lindberg. Han sagde forresten aldrig tak. Han tog det som noget, man egentlig skyldte ham. Og, som én sagde, det gjorde man faktisk også!

Efter konventets spising var man endnu sammen et par timer, hvor ordet virkelig var frit. Efter et sådant samvær sagde Wilh. Rothe: "En kort ytring lader os ofte se noget i et menneskehjerte, som under et langt bekendtskab har været skjult". Under aftensamværet blev der sunget, og før man skiltes, sang man en aftensang. Særlig elsket var "Dagen nu sin afsked tager".

Årene gik. Det ene efter det andet. De unge præster blev halvgamle. Næsten mere endnu. Broderforholdet bandt vedblivende. Da Budstikke-Boisen på et gæstebesøg i sit gamle konvent bemærkede, at det på Fyn var som i gamle dage "hos os i Sjælland" og opfordrede til ikke at glemme den første kærlighed, gav Ferd. Fenger følgende svar: "Når der tales om, at det med vort konvent går tilbage, så er dette visseøjeblikkelig øjenforblindelse, og jeg har hørt samme klage til forskellige tider nu i 20 år. Det går med konventets liv ligesom med kristenlivet. Man synes, at man går tilbage og anspores derved til fornyede anstrengelser. Vor Herre sørger for, at vi så småt går frem. Det er hans kunst!"

Kort efter blev Ferd. Fenger forflyttet til Tåstrup. Han forblev dog – på næsten Dickens vis – "rejsende

medlem af konventet". Året efter blev hans bror Peter forflyttet til Christianshavn, og så lakkede konventet mod sin afslutning.

Noget skønt var forbi. I sin alder-

NYHED!

HVAD ER HØJKIRKELIGHED? Tidsskriftet Re-formatio's 1.-3. årgang 1958-60 ved Anders Studsgård og Poul Ulsdal. Omslagstegning af Poul Exner. Re-formatio 1978. 190 A5-sider. Pris 35,00 kr. (kun hæftet) + porto 3,00 kr.

EFTER at undertegnede i bladets nr. 1/1978 offentliggjorde planen om genoptrykning af de tre første årgange, kom der nogen respons – ikke tilstrækkelig til en fornuftig financiering, men dog så stor, at jeg sammen med Poul Ulsdal turde gå i gang.

Nu er bogen trykt og kan forventes færdig hos bogbinderen omkring 1. juli. Der var uforudset store tekniske problemer ved reproduktionen af et originalmateriale bestående af grå duplikatorfarve på gulnet papir. Disse problemer er dog løst så godt, at gengivelsen faktisk er mere letlæselig end originaludgaven.

Ved udarbejdelsen af min lille artikel i februar fik jeg i skyndingen talt bogens størrelse op til 80 sider; det er imidlertid sidetallet alene for 3. årgang. Sammen med de to første årgange er der i virkeligheden 168 sider. Alle kan begribe, at en sådan "blunder" ødelægger enhver prisberegning. Det er derfor tvingende nødvendigt for udgiverne, at det meget lille oplag på 200 stk. hurtigst muligt bliver solgt, for at dog materialeomkostningerne kan komme hjem igen. Men alene at se dette projekt virkeliggjort, som ellers ville koste mere end det dobbelte, er

dom skrev "Budstikke-Boisen" om konventet: "En sådan vennekreds fandt jeg aldrig siden!"

J. Em. Hansen, Haderslev

en stor glæde for udgiverne.

For at gøre bogen lettilgængelig er der udarbejdet et udførligt register på fire sider. Som afslutning på bogen bringes Poul Ulsdals ti sider store artikel "Information og historie", som meget stærkt understreger, hvor aktuelt de tre første årganges indhold stadig er i 1978 – 20 år efter udsendelsen af det allerførste nummer af Re-formatio.

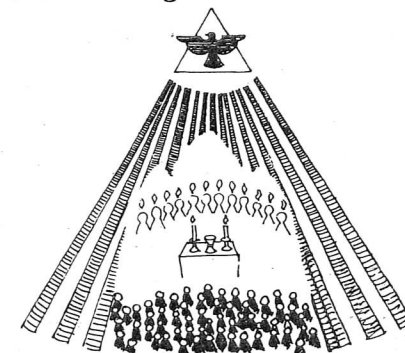
Køb den selv – brug den som gave! Bogen fås ved henvendelse til undertegnede: Anders Studsgård, sognepræst, Skarrild, 6933 Kibæk. Postkonto nr. 6473385.

HVAD ER HØJKIRKELIGHED?

TIDSSKRIFTET RE-FORMATIO's
1.-3. ÅRGANG 1958-60

ved

Anders Studsgård & Poul Ulsdal

RE-FORMATIO 1978

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

NR. 3 JUNI 1978 21. ÅRGANG

Ole Fr. Stjernfelt: Kirkens Enhed	37
Ole Skjerbæk Madsen: Tro, dåb og Åndsdåb	41
Kirkedage i Frederikssund, program	49
J. Em. Hansen: Det sydvestsjællandske broderkonvent 1833-1854	58
Anders Studsgård: "Hvad er højkirkelighed?"	63

*

Alle artikler i Re-formatio er skrevet på hver enkelt forfatters eget ansvar. De fremførte synspunkter deles ikke nødvendigvis af redaktionen.

Red.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende):
Sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.
Telefon: (07) 37 50 98.

I redaktionen iøvrigt:
Sognepræst Knud Christensen, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund; pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9210 Ålborg S. Ø.; pastor Ole Skjerbæk Madsen, Danshøjvej 31, 2500 Valby; pastor O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Børge Riisgaard, 7673 Harbøre.

Ekspedition:
RE-FORMATIO ved overlærer Knud Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 København Ø. Postgiro 2 08 81 42. Telefon (01) 20 29 71.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og koster 30 kr. - for studerende 22 kr.
Sats: Anders Studsgård, Skarrild.
Tryk: Clausen off-set, Horsens.

HUSK !

- 1) Kirkelig Familielejr 1978, 23. juli - 30. juli.
Se udførligt program i Re-formatio nr. 1/1978, side 17.
- 1 A) Retræte for kvinder i Kollund
21. august - 25. august
- 2) Kirkedage i Frederikssund, 2. september - 4. september.
Se udførligt program i dette nummer, side 49 - 52.
- 3) Retræte for mænd i Kollund, 17. - 20. september.
Se Re-formatio nr. 1/1978, side 18.
- 4) Kirkestævne i Tårnby søndag den 8. oktober.
Taler: Samuel Roswall, Norea Radio.

RESERVERET POSTVÆSENET

3600 FREDERIKSSUND
KIRKEGADE 9
KNUD CHRISTENSEN
170 HR PASTOR